

A nemzetközi földtani szervezetek és ezekben való részvételünk

Írta: Rásonyi László

A világszerte folyó hatalmas iparosítás nagy ásványi nyersanyag készletek felkutatásán és feltárásán alapszik. Így az eltelt húsz évben, fontosságuk következtében különösen nagyot fejlődtek és ugyanakkor differenciálódtak a földtani tudományok is. Mindez a szakemberek számának ugrásszerű növekedését vonta maga után. A közlekedés fejlődésével a nagy távolságok is csökkentek, ami a geológusok kontinensek közötti, sőt világviszonylatban való együttműködését tette lehetővé.

Ma a természettudományok és a technika állásának jelenlegi fejlett állapotában, a jó szakmai felkészültség mellett, a legújabb külföldi eredményeket, az új elméleteket, vizsgálati eljárásokat, módszereket is ismerni kell a földtudományok művelőinek, vagyis látni kell a nagy összefüggéseket, nemzetközi tudományos koncepciókat is. Mindez a geológus saját felkészültségének és ugyanakkor hazája tudományos szintjének az emeléséhez is szükséges.

Ezek alapján fontos a nemzetközi tudományos együttműködés, a nemzetközi földtani szervezetekben való részvétel.

A legfontosabb nemzetközi szervezeteknek Magyarország is tagja, többnek a munkájában pedig magyar szakemberek időszakosan vesznek részt.

A továbbiakban tájékoztatásképpen ismertetni kívánjuk a különböző földtani szervezeteket és azt is, hogy milyen mértékben vesszük ki részünket ezek munkájában. A legnagyobb volumenű szervezet a

Nemzetközi Geológiai Kongresszus. (I. G. C.)

A kongresszust négy évenként tartják meg. A legutóbbiak: 1964-ben New Delhiben, 1960-ban Koppenhágában, 1956-ban Mexiko City-ben. Hazánk delegációval vett részt ezeken.

A kongresszus bizottságokra és ezeken belül albizottságokra tagolódik. A bizottságok nagy számának a csökkentésével vagy teljes megszüntetésével kapcsolatban a következő, prágai kongresszus fog határozatot hozni. A bizottságokat a Nemzetközi Geológiai Unió fogja átvenni.

A Nemzetközi Geológiai Kongresszus bizottságai és albizottságai az alábbiak:

Rétegtani Bizottság
Rétegtani Lexikon Albizottság
Gondwana Rétegtan Albizottság
Karbon Rétegtan Albizottság
Szilur-devon határ Albizottság

Felsőkréta Albizottság
Mediterrán Mezozoos Albizottság
Mediterrán Neogén Albizottság
Északi Neogén Albizottság
Quarter Rétegtan Albizottság
Rétegtani Terminológiai Albizottság
Földtani Világtérkép Bizottság
Európa Földtani Térkép Albizottság
Világ Tektonikai Térkép Albizottság
Világ Metallogéniai Térkép Albizottság
Meteoritokkal foglalkozó Bizottság
Agyagok tanulmányozásával foglalkozó Bizottság
Geológiai és Geofizikai Kutatásokat koordináló Bizottság
Spendiorov Díj Bizottság.

A Nemzetközi Geológiai Kongresszus bizottságai és albizottságai még további csoportokra tagolódnak. Csak a Rétegtani Bizottság fiatalabb korokkal foglalkozó albizottságainak vagyunk tagjai. Így a Mediterrán Mezozoos Albizottságnak. Ez mediterrán és északi csoportokra oszlik. Az albizottság elnöke Fülöp József, titkárai Balogh Kálmán és J. Ricour (Páris). Feladatai közé tartozik a különböző sztratotípusok tisztázása, ősföldrajzi térképek szerkesztése (melyből francia és magyar mintapéldány készül).

A Földtani Világtérkép Bizottság sokféle szempontból állítja össze a térképeket. Így a világ tektonikai, metallogéniai, kőszénelterjedési, stb. térképeket. Ezek 1:10 milliós méretarányban készülnek. Sok térkép már kinyomtatás alatt van.

A Földtani Világtérkép Bizottsággal működik együtt, alapító határozata szerint, a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet, (I. S. O.) TC. 82. Bányászat, 1. Munkacsoportja („Geológiai és Kőzettani jelkulcs”) is. A munkacsoportnak Magyarország is tagja. A világtérkép Bizottság legutóbbi párisi ülésén, az I. S. O. Munkacsoport is beszámolt munkájáról.

Az Európa Földtani térkép Albizottság (elnöke H. R. von Gärtner, magyar képviselője Balogh Kálmán) 1:1,5 milliós méretarányban szerkeszti Európa földtani térképét. A kelet Európai rész főszerkesztője a lengyel S. Wdoviarz krakkói professzor. Európa tektonikai térképe mellett metallogéniai térkép is készül 1:2,5 milliós méretarányban. (A Világ Metallogéniai Térkép Albizottság elnöke: W. Johnston, főtítkára: P. Routhier) Európa Metallogéniai Térkép Albizottságának elnöke P. Lafitte. Ő ugyanakkor a nyugat-Európai rész koordinátora — kelet-Európáé R. Osika. Magyarország me-

tallogéniai térképét Pantó Gábor és Morvai Gusztáv állítják össze, a számunkra megfelelőbb 1:1 milliós méretarányban. Igen nehéz feladat volt a nemzetközi jelkulcs magyarországi adaptálása. Alapul kellett venni a tektonikai térképet is, mivel a fő szerkezeti vonalak megegyeznek a metallogéniai és a tektonikai térképen.

Európa köszénelterjedési térképének a szerkesztésébe is belekapcsolódtunk (az albizottság elnöke I. I. Gorski).

A legközelebbi 1968-as prágai XXIII. Nemzetközi Geológiai Kongresszus (augusztus 19—28) szervezése már folyamatban van. Tizenhárom szekcióban tárgyalják meg az aktuális kérdéseket. Ezek a következők: (1) A felső köpeny és ennek hatása a Föld kérgének a kialakulására. (2) Vulkanizmus és tektogenezis. (3) Orogén övek és ezek összefüggése a hegységek közötti szilárd tömbökkel és előterülettel. (4) A prekambrium földtana. (5) Az alkalmazott geofizika földtani eredményei. (6) Geokémia. (7) Az endogén értelepek problémái. (8) Üledékes kőzetek genetikája és osztályozása. (9) A közép-európai alsó paleozoikum és más területekkel való összehasonlítása. (10) A harmad és negyedkor határa. (11). A kőszén eredete és településének kérdései. (12) Mérnökgeológia a terepi tervezésben. (13) Egyéb kérdések (a hold és bolygók földtana, matematikai módszerek alkalmazása a geológiában).

Ezenkívül két szimpóziumot is rendeznek: kaolin telepek és keletkezésük és az ásvány és termásvizek keletkezése.

A Szervező Bizottság elnöki és alelnöki tisztségeit csehszlovák kollégák látják el. A Szervező Bizottság magyar tagja Pantó Gábor. A kongresszus négy kirándulása vezet Magyarországra.

1. A Magyar Középhegység földtana.
Vezető: Fülöp József
2. Fiatal vulkanizmus.
Vezető: Pantó Gábor
3. A magyar medence negyedkora.
Vezető: Rónai András
4. A pannon földtana.
Vezető: Kertai György

A kongresszus alapszabályait és ezek módosításának a módjait az 1937 júl. 29. Moszkvai Kongresszus mondta ki.

Nemzetközi Geológiai Unió (I. U. G. S.)

Az UNESCO szervezete alá tartozó Unió 1960-ban alakult meg. Négy évenként tartja üléseit a kongresszussal egyidőben. Az Unió a kongresszust a legfelsőbb tudományos, társadalmi szervnek ismeri el. Az egyes országok Nemzeti Földtani Bizottságaikon keresztül állnak kapcsolatban az Unióval (és a kongresszussal). A nemzeti bizottságot az egyes országok földtani intézetei, egyetemei és földtani társulatai állítják össze.

A Nemzetközi Geológiai Unió az alábbi asszociációkra tagolódik:

Nemzetközi Paleontológiai Asszociáció
Nemzetközi Hidrogeológiai Asszociáció
Nemzetközi Szedimentológiai Asszociáció
Nemzetközi Mineralógiai Asszociáció
Nemzetközi Agyagásvány Asszociáció
Nemzetközi Geokémiai Asszociáció
Értelepek genezisének Nemzetközi Asszociációja

Felsőköpeny Kutatási Bizottság
Földkéreg gazdasági kérdései Bizottság
Nemzetközi hidrogeológiai dekád
Földtani dokumentáció tanulmányozása.

A Nemzetközi Geológiai Uniónak Magyarország is tagja és résztvesz egyes Asszociációk munkájában.

Nemzetközi Quarter Asszociáció (INQUA)

Az Asszociációnak Magyarország is tagja. a legutóbbi denveri (USA) kongresszuson hazánkat Rónai András képviselte.

Nemzetközi Geodéziai és Geofizikai Unió (UGGI)

Az Unió egyes asszociációinak a munkájában Magyarország is résztvesz, többnyire Egyed László és Tárczy Hornoch Antal képviseletében. Az Unió az alábbi asszociációkat fogja egvbe:

Geodéziai és gravitációs
Földmágnesség
Föld belső szerkezet
Meteorológiai
Tudományos és a Hidrológiai
Fizikai oceanográfiai
Vulkanológiai
Felsőköpeny

Külön asszociációk, a Nemzetközi Ūrkutató Asszociáció (COSPAR), Kutató Geofizikusok Európai Asszociációja. További nemzetközi geofizikai szervezetek az Európai Szeizmikus Bizottság és a Nemzetközi Csendes Év.

Végül, de jelentőségét tekintve számunkra legközelebbiként a

Karpát-Balkán Asszociáció-ról

kell beszélnünk. Munkájában hazánk jelentős mértékben vesz részt. Az üléseken nagyobb delegációkkal állandóan jelen vagyunk. Az Asszociáció az alábbi bizottságokra oszlik: Ásványtan-Geokémia. (Magyar képviselő: Pantó Gábor, Földváry Aladárné, Kubovics Imre). Tektonikai. (Szentés Ferenc, Balogh Kálmán, Körössy László). Rétegtani—Ősföldrajzi—Őslénytani. (Fülöp József, Konda József, Oravec János, Géczy Barna) Magmatizmus és Petrologiai. Elnöke Szádeczky K. Elemér (Széky Ferencné, Kiss János). Hidrogeológia. (Zsilák György L.). Földtani Térképezés. (Balogh Kálmán). Szedimentológia (Hámor Géza, Nagy Elemér, Majoros György). Alkalmazott geofizika. (Egyed László, Müller Pál, Posgay Károly, Szénás György, Ádám Oszkár).

Az Asszociáció albizottságai:

Abszolút kor és izotóp geológia. (Kovács Ádám). Geotermometria, Mérnökgeológia, Kőszénelsterjedési.

Az ismertetés teljessé tétele érdekében a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsán belüli földtani együttműködésről is beszélnünk kell. Ezzel azonban, fontosságát tekintve, külön cikk kell foglalkozzon.

Hirek

Alaszka szénbányászata. Az USA legnagyobb kiterjedésű állama becslések szerint 94 milliárd tonna szénvagyonnal rendelkezik. Az előforduló szénfajták a lignittől az antracitig változnak.

Ebben az országban két évszázad óta bányásznak szenet, de a gyér lakosság és a számos mostoha körülmény folytán nagyobb arányú termelés nem tudott kibontakozni pl. 1917-től 1928-ig évente átlag 85 000 tonna szén került kitermelésre. Napjainkban kb. 800 000 tonna az évi termelés, ennek nagyrésze kokszolható minőségű.

Coal Age 1964. 6. szám

Molnár J.

Az USA-ban évenként közel 2 millió dollárt fordítanak szakirodalom fordítására. Számos fordítóirodát tartanak fenn, a legtöbb fordítást az Országos Tudományos Alap készíti. Az utóbbi években a megnövekedett érdeklődés folytán a fenti intézmény 39 szovjet folyóirat teljes anyagát, ezenkívül pedig számos szovjet szakkönyvet fordított angol nyelvre.

A fokozódó fordítási igények miatt a gépi fordítással kapcsolatos kutatásokat erőteljesen fejlesztik.

Molnár J.

Sziléziában a Lech kőszénbányából jövesztett szenet földalatti aprítóüzemben 30 milliméter maximális átmérőre zúzzák. Innen vízzel függőleges csővezetéken keresztül a felszínre szállítják, majd négy csővezetékéből álló hálózati rendszeren keresztül a Siersza II erőműhöz juttatják. A szenet a víztől hidrociklonokkal leválasztják, a vizet a bányába való lejuttatás előtt még arra is felhasználják, hogy vele a salakot, a salakdombra szállítsák.

A szállítási rendszer kapacitása 3000 tonna/nap, amely az új bánya teljes napi termelése.

Colliery Guardian, 1965. 1. szám.

Molnár J.

Svájcban a műszaki tudományos dokumentációs szolgálatot közel 300 intézmény látja el. Ezek munkáját a Schweizerische Vereinigung für Dokumentation (SVD) titkársága koordinálja. E szerv irányítja és szervezi a tájékoztatás területén dolgozó szakemberek kiképzését és továbbképzését is.

A szervezet évenként közel 2800 külföldi folyóiratot referál. A több mint 2 millió könyv és folyóirat címét magába foglaló külföldi folyóiratok központi katalógusa évenként mintegy 100 ezer tétellel növekszik. A központi katalógus évenként közel 30 ezer tájékoztatást nyújt — könyvtáraknak és magánszemélyeknek — egyes publikációk őrzési helyéről.

Genfben székel az 500 ezernél nagyobb állománnyal rendelkező ENSZ könyvtár is. Gyűjteménye főként a statisztika, nemzetközi jog, állami és közigazgatási jog területet öleli fel, de megtalálhatók az alapvető kézikönyvek (enciklopédiák, szótárak, évkönyvek stb.) térképek, földtani és földrajzi munkák is. A könyvtár évenként 5500 folyóiratot szerez be, részben előfizetés, részben pedig csere útján.

Aktualne Problemy Inf. i. Dok, Warszawa 1965. 7. szám.

Molnár J.

Olajkutatás a tenger alatt. Az olajtermelő világcégek a szárazföldi kutatási koncessziók biztosítása mellett mind nagyobb figyelmet fordítanak a tengeralatti olajtelepek felkutatására. Soha nem látott tempóban folyik a tengerek geofizikai felmérése. A reményre jogosító területeken nap mint nap új tengeri fúrókolosszusok jelennek meg a világtengerek különböző pontjain.

A berendezéseket hol hatalmas hajókra, hol pedig a tengerfenéig lenyúló hidraulikusan kitolható lábakra szerelt szigetekre építik. Méretüket tekintve a torony és a táмок együttes hosszúsága néha eléri a 180—200 m-t is, súlyuk pedig megközelíti az 5—6000 tonnát. Az erőgépek között nem ritkák a Diesel-motor meghaj-